herpy

VARANER

Varanus indicus

Varanus indicus er en aktiv, dagaktiv varan på 100-120 cm fra kystene og mangrovesumpene på Molukkene. Den klatrer, graver og svømmer og krever et hjemmebygd terrarium på flere kvadratmeter, mye varme og et fôr av hele byttedyr. Arten er et naturlig, men krevende valg for den erfarne holderen.

Familie: Varanidae Engelsk: Mangrove Monitor Tidligere navn: *Tupinambis indicus; Varanus guttatus; Varanus cerambonensis* Publisert 15. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**100-120 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**15-20 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende, bakkelevende og semiakvatisk**
Biotop	**Regnskog og våtmark**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**250 × 120 × 180 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**28-32 °C**
Varmeplass	**40-45 °C**
Temperatur, natt	**22-26 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vann	**Vanndel** dybde 45-60 cm
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 3
Kosthold	**Insekter, virveldyr og mark/snegler**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**2-12 egg**
Inkubasjon	**210-240 dager** ved 26,5-29,5 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus indicus er en slank, langhalet varan der halen utgjør omtrent 60-65 % av den samlede lengden. Voksne dyr blir typisk 100-120 cm inkludert hale, og bare enkelte nærmer seg 130 cm. Snute-kloakk-lengden er ikke dokumentert. Kroppen er mørkegrønn til svart med små gyllengule flekker, buken er lys og uten tegninger, tungen er mørkfiolett, og snuten er spiss. Arten hører til undergruppen *Euprepiosaurus* sammen med blant andre *V. jobiensis*, *V. doreanus* og *V. spinulosus*.

Taksonomien har vært i bevegelse. Arten ble beskrevet i 1802 som *Tupinambis indicus* og har hatt mer enn 25 navn. I mange år dekket navnet en svært stor bestand fra Molukkene over Ny-Guinea til Salomonøyene og det nordlige Australia, men i dag regnes bare bestanden på Ambon, Seram og naboøyene som den egentlige *V. indicus*, mens blant annet *V. chlorostigma* ble gjenopplivet som egen art i 2023. Det betyr at dyr som selges som *V. indicus*, kan høre til nært beslektede arter, og at eldre beretninger om hold og avl ikke alltid handler om samme art. Navnet *V. cerambonensis* er i dag synonym.

Arten er årvåken og intelligent og bruker tungen til å snuse opp bytte. Den er en av bare to varaner med saltutskillende nesekjertler, som gjør det mulig å leve i brakkvann og ete byttedyr fra havet, og den kan fange fisk på dypt vann.

Det er en livslang forpliktelse. Et voksent dyr krever et terrarium som tilsvarer et lite rom, mange timers rengjøring og stell hver uke og en fôrutgift til hele byttedyr som løper opp over årene. Dyr som er vokst ut av et lite terrarium, er stresset og kan bli vanskelige å håndtere. Arten bør derfor bare anskaffes hvis det er plass og tid til et voksent dyr på 15-20 år.

Utbredelse og leveområde

Varanus indicus lever på Molukkene i Indonesia: på Ambon, Seram, Buru, Saparua, Haruku og Banda-øyene. Det er den snevre avgrensningen etter den nyeste taksonomien. Eldre angivelser lar arten leve langt videre, fra Ny-Guinea og Salomonøyene til det nordlige Australia, men dyrene der hører formentlig til andre arter i samme gruppe.

Dyr fra artsgruppen er dessuten innført til flere øyer i Stillehavet, blant annet Marshalløyene. Innførte bestander er ikke vist på kartet. Forekomst på Sulawesi er ikke bekreftet.

> **Naturlig utbredelse:** Indonesia.

LEVEOMRÅDE

Arten lever i fuktig lavlandsskog nær kysten, i mangrover og langs elver og innsjøer. Den er først og fremst landlevende, men går gjerne ut i brakkvann og er en dyktig svømmer. Den er dagaktiv og tilbringer mye av tiden på bakken, der den jakter, men klatrer også i trær, både for å sove og for å jakte.

Klimaet er varmt og fuktig hele året. I naturen eter arten nesten alt den kan overmanne: egg fra krypdyr og fugler, krabber, bløtdyr, insekter, smågnagere og andre små pattedyr, mindre øgler, fisk og åtsler. I noen områder tar den også unger av krokodiller.

Stell

TERRARIET

Varanus indicus krever som voksen et stort, hjemmebygd terrarium eller et helt rom. Et minimum for ett dyr er 250 × 120 × 180 cm (lengde × bredde × høyde), og større er bedre. Ferdige terrarier i handelen er for små. Ungene kan starte i et mindre terrarium, men de vokser raskt, og det er klokest å planlegge det store terrariet fra starten, slik at dyret ikke må flyttes flere ganger.

Bunnen skal være dyp: 15-30 cm blanding av jord, sand og kokosmuld eller sypressflis, som kan holdes fuktig, slik at dyret kan grave. Sett inn stabile klatregreiner og hyller i flere høyder, og lag mange skjul på gulvet og oppe i terrariet. Minst en tredjedel av gulvarealet bør være en vanndel som er minst 45-60 cm dyp, slik at dyret kan svømme. Vannet må skiftes hyppig, fordi dyret ofte tømmer tarmen i det.

Dører og lamper må være sikre. Varmekilder må skjermes, slik at dyret ikke kan brenne seg på dem. Ventilasjonen må være god, selv om luftfuktigheten er høy.

TEMPERATUR

Arten trenger en stor temperaturgradient. Bakgrunnstemperaturen om dagen skal være 28-32 °C, og solplassen skal være markant varmere. Angivelsene for solplassen svinger fra omtrent 35 til 49 °C, målt som overflatetemperatur med et IR-termometer, og omtrent 40-45 °C er et fornuftig mål. Det må også være en kjølig sone, slik at dyret kan velge selv. Om natten kan temperaturen falle til 22-26 °C.

Bruk flere kraftige varmelamper eller en kombinasjonslampe, og plasser solplassen så høyt oppe at dyret kan sole seg i full lengde. Følg med på dyrets atferd. Et dyr som ligger på solplassen hele dagen, er for kaldt, og et dyr som gaper og unngår varmen, er for varmt.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal ligge på 60-80 %, noe som er lett å oppnå med en stor vanndel, fuktig bunn og daglig sprøyting. La overflaten av bunnen tørke litt opp mellom sprøytingene, slik at den ikke blir sur. Vått og stillestående miljø gir hud- og luftveisproblemer, så ventilasjonen må ikke glemmes.

Dyret skal alltid ha tilgang til friskt drikkevann, og vannet må skiftes hyppig.

VANN OG VANNKVALITET

Arten svømmer mye og tømmer ofte tarmen i vannet. En vanndel på minst en tredjedel av gulvet og 45-60 cm dyp er et rimelig minimum. Skift 25-50 % av vannet hver uke eller oftere, og rens vannet helt hvis det blir skittent.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og trenger UVB. Bruk kraftige T5-rør i Ferguson-sone 3, eventuelt kombinert med en kvikksølvlampe, som gir både varme og UV. Skift rørene hver 6.-12. måned, selv om de fortsatt lyser. UVB-kilden skal sitte over solplassen og ikke bak glass eller plast. Direkte sollys er en fordel når været tillater det, og terrariet er sikret mot rømning og rovdyr.

Styr lyset med en tidsbryter, slik at dagen tilsvarer tropenes, omtrent 12 timer. Natten skal være mørk.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Varanus indicus er kjøttetende og skal ha hele byttedyr. Gode fôrtyper er hele fisk, reker eller krepsdyr, mus og små rotter, hele kyllinger eller vaktler og større insekter som gresshopper og kakerlakker. Hardkokte egg kan gis av og til. Hovedfôr av gnagere gir lett overvekt og fettlever, så gi gnagere som én del av kosten, ikke som hele kosten. Ferdigfôr på boks kan brukes som supplement, men hermetikk til hunder og katter inneholder for mye protein og for lite mineraler.

Unge og halvvoksne dyr under 18 måneder fôres hver dag eller annenhver dag, voksne hver 2.-4. dag etter dyrets kroppsform. Byttet skal ikke være bredere enn dyrets hode. Dryss insekter og fisk med kalk, og gi et multivitaminpreparat en gang i uken. Bruk en tang ved fôring for å unngå bitt, og gi ikke mer enn dyret kan spise på en gang.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten er årvåken og kan bli tam hvis den håndteres rolig og regelmessig som ung. Oppdrettede dyr blir oftest rolige, mens viltfangede dyr ofte forblir forsvarsberedte. Den viser først flukt, så oppblåsing av kropp og strupe, åpen munn og hvesing og til slutt halesmell, bitt og klør. Klørne er skarpe, og halen kan smelle hardt. Et bitt fra et voksent dyr kan gi dype sår, så bruk hansker og et rolig tempo.

Støtt hele kroppen når du løfter, og ta aldri tak i halen alene. Arten kan være uforutsigbar under fôring, skifte og sykdom. Hold øktene korte, og unngå å håndtere dyret rett etter fôring. Redde dyr tømmer ofte tarmen på den som holder dem.

Alle varaner kan bære salmonella, så vask hendene grundig etter all kontakt med dyret, terrariet og vannet, og la ikke dyret gå fritt på kjøkkenbenker. Arten holdes enkeltvis eller parvis. Hannene slåss, og to hanner kan ikke holdes sammen.

Les mer: Karantene og hygiene Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnsforskjeller er ikke tydelige hos unge dyr. Hannene blir større enn hunnene. Sikker kjønnsbestemmelse av unge dyr krever erfaring eller en veterinær med krypdyrerfaring. Tidspunktet for kjønnsmodning er ikke dokumentert. Dyret bør være utvokst og i god kondisjon før man forsøker å avle på det.

PARRING

Varaner lever solitært og bør bare settes sammen for parring. Hannene kjemper om hunnene. Ved parringen gnir hannen haken mot hunnens hode, og paret roterer langsomt. Pauser der dyrene holdes adskilt i fire uker til tre måneder, kan hjelpe med å synkronisere dem. Dette er anbefalinger for varaner generelt, og det er ikke dokumentert en avlsprotokoll for arten. Hunnen kan bli stresset og skadet, så følg med på dyrene og skill dem hvis det oppstår alvorlig uro. Hannen bør tas ut etter parringen.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger 2-12 avlange, hvite egg på 4-5 cm. Antall kull per år er ikke dokumentert. For de fleste varaner går det fire til åtte uker fra parring til egglegging. Hunnen prøver ofte flere steder før hun legger, og mange varaner slutter å ete i dagene før.

Gi hunnen en eggleggingskasse med fuktig, løst substrat som hun kan komme ned i ovenfra, og som er mørk. Kassen skal være stor nok til at hun kan snu seg. Etter eggleggingen er hunnen utmattet og skal ha rikelig med mat. Kontakt veterinær hvis hun graver lenge og så stopper helt uten å legge.

INKUBASJON

Eggene skal tas ut av terrariet med en gang, fordi voksne varaner eter egg. De må ikke vendes: marker oversiden med en blyant og legg dem i en boks med vermikulitt eller perlitt blandet med like mye vann målt i vekt. Inkubasjonstemperaturen er 26,5-29,5 °C og luftfuktigheten 80-90 %. Tallene er lånt fra generelle anvisninger for varaner og ikke målt spesifikt for arten.

Klekkingen skjer etter omtrent syv til åtte måneder. Åpne ikke egg som er forsinket, hvis de fortsatt ser friske ut. Hvis et egg svetter, kan man forsiktig lage et lite snitt i toppen.

OPPDRETT AV UNGER

Den første kjente avlen i fangenskap lyktes i 1993, den gang under den brede artsavgrensningen. Ungene lever av plommen de første dagene og skal deretter tilbys små insekter som kakerlakker og sirisser, drysset med kalk og vitaminer. Hold dem i et lite, oversiktlig terrarium med skjul, der fôrinsektene ikke kan gjemme seg, og med en lav vannskål. Følg med på at alle spiser, og fjern dominerende dyr hvis de holder de andre unna maten. Når de vokser, skal de flyttes til større og større terrarier.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

Helse og vanlige feil

Varanus indicus er robust når temperatur, lys og kost er i orden. Typiske problemer er:

- Fedme og fettlever av for mye gnagerfôr og for lite bevegelse.
- Benskjørhet og vekstfeil av for lite kalk, D3-vitamin og UVB.
- Parasitter hos viltfangede dyr. Ta en avføringsprøve og la en veterinær gi dyret ormekur før det slippes inn i et terrarium med andre dyr.
- Stress og skader av for små terrarier og dårlig håndtering. Dyr som gjentatte ganger løper inn i glasset, kan få snuteskader.
- Dårlig hudskifte hvis luftfuktigheten er for lav. Et lunkent bad på 15-30 minutter løsner rester. Unge dyr skifter hud med få ukers mellomrom, voksne hver fjerde til åttende uke.
- Luftveis- og hudinfeksjoner i vått og stillestående miljø.

I handelen har arten lenge vært viltfanget, men oppdrett har blitt mer vanlig. Oppdrettede dyr er roligere og sunnere enn viltfangede. Kontakt veterinær med erfaring på krypdyr hvis dyret går ned i vekt, mister appetitten eller virker slapt.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.